

OMVORMING SAN REGELING

De Rijksoverheid heeft de verantwoording voor het Programma Beheer waar de SAN regeling onder valt overgedragen aan de provincies. Lopende contracten worden gewoon uitgediend. De meeste van de contracten lopen af in 2009. Hierna zal er een nieuw stelsel worden ingevoerd. Zoals het er nu uitziet zal dat zijn beslag krijgen in 2010. De vereniging speelt hierop in door o.a. mee te werken aan het realiseren van een weidevogelkring.

De SAN regeling zal mogelijk aan het eind van het jaar opengaan alleen voor contract-houders die hun contract willen verzwaren. Bijvoorbeeld van het pakket nestbescherming naar uitgestelde maaidatum. De kans is zeer klein dat er nieuwe contracten afgesloten kunnen worden. Voor vragen of meer informatie rkole@wxs.nl

Landschapsfonds Eem en Vallei

www.leev.nl

eem+vallei
LANDSCHAPSFONDS

Zoekt u nog financiering voor een goed idee dat ten goede komt aan een mooi, toegankelijk en duurzaam platteland?

kijk op de website www.leev.nl voor de voorwaarden of bel met 033-4800883

Ruimte nodig?

Het is tijd voor de Rabobank.

Colofon

Nieuwsbrief van de agrarische natuurvereniging Ark en Eemland

U kunt kopij sturen naar:
ANV Ark & Eemland, Redactie Nieuwsbrief
Postbus 512
3750 GM Bunschoten-Spakenburg
e-mail: info@arkneemland.nl

Vormgeving:

Graphic Sound, Nijkerk
www.plattelandspromotie.nl

Aan dit nummer werkten mee:

Warmelt Swart
Rob Kole
Bart Pijnenburg
Gert-Jan Elbers

Bestuur

Warmelt Swart (voorzitter)
Peter Nagel (penningmeester)
Job Mendels (lid)
Bart Pijnenburg (lid)
Kees van Valkengoed (lid)

Projectleider SAN

Rob Kole
033-2999408
06 13716667

Projectcoördinator

Gert-Jan Elbers
033- 2462279
06 53232415
e-mail: gj.elbers@upcmail.nl

NIEUWSBRIEF

Jaargang 11, nummer 3, najaar 2008

VAN DE VOORZITTER.

Het is nu bijna een jaar geleden dat ik als voorzitter van de vereniging Ark & Eemland ben aangetreden. Ik heb deze uitdaging aangenomen omdat ik de meerwaarde van de vereniging voor ons mooie gebied duidelijk zie zitten. Meerwaarde vooral voor de beheerders van dit gebied. Zij zijn het die het gebied het gezicht geven nu en in de toekomst. Ik heb het afgelopen jaar ervaren dat er veel op het bestuur afkomt en dat dit van een ieder veel inzet vraagt. Niet alleen in tijd maar ook het verdiepen in de zaken. Het is vaak toch iets anders dan de dagelijkse gang van zaken waar je als boer mee te maken hebt. Dat geldt ook voor de burgerleden die geconfronteerd worden met de dynamiek van alle dag en daar vragen bij stellen. En dat die dynamiek groot is mag blijken uit het volgende voorbeeld.

In 1920 waren alle landbouwbedrijven in Nederland gemiddeld 5 hectare groot. In 1960 was het gemiddelde verdubbeld naar 10 ha. In de Noord Oostpolder zijn in de eerste jaren na de 2e wereldoorlog nog bedrijven gesticht van 12 hectare. Op dit moment is de gemiddelde bedrijfsgrootte bijna 40 ha en de prognose is dat deze binnen 15 jaar verdubbeld zal zijn tot gemiddeld 80 hectare. Dus van 40 jaar is dit traject verkort naar 15 jaar en de bedrijven zijn bijna 10 keer zo groot. Dat deze ontwikkelingen grote effecten hebben voor het Eemland mag duidelijk zijn.

In deze dynamische tijd heeft de overheid besloten zich niet meer bezig te houden met prijs- en productondersteuning in

de landbouw. Dit betekent dat de markt van vraag en aanbod deze taak heeft overgenomen.

Europa en Nederland zetten in op ondersteuning van maatschappelijke rollen van de landbouw, plattelandontwikkeling. Daar hoort ook het natuurbeheer bij, maar ook alle activiteiten die op landbouwbedrijven kunnen voorkomen als educatie, recreatie, zorg, horeca. Maar dat alles wel als marktgedreven activiteit. Dat betekent kwaliteit leveren tegen concurrerende prijzen. A & E heeft het afgelopen jaar naast het natuurbeheer zich ook verdiept in de educatie. Want, was in het verleden de kennis van kinderen over de boerderij en alles wat leeft en bloeit dichtbij, in de huidige tijd is die afstand veel groter en is er de noodzaak om aandacht te besteden aan dit onderwerp. Dit betekent een hele omschakeling voor scholen, besturen en boeren om deze taak op een goede manier in te vullen. Een bezoekje op de boerderij kan best maar heeft nog geen inhoud gegeven

In dit nummer o.a.

- Van de voorzitter
- Help uilen en zwaluwen onder uw dak
- Weidevogels en weidevogelbescherming
- Wie ben ik?"
- Resultaten weidevogels
- GPS en weidevogels
- Oprichting kenniskring weidevogels Eemland
- Jaarvergadering voorjaar 2008
- Werkbezoek Dienst Regelingen
- Het project erfafspoeling
- Omvorming SAN regeling

aan het lesprogramma. Daar zit een hele uitdaging in die wij als A & E graag verder willen oppakken. Het natuurbeheer is ook bezig zich aan te passen; er komt een nieuw programma dat de komende jaren de kwaliteit van het natuurbeheer zal versterken. Op onze voorjaarsvergadering is daar aandacht aan besteed en ik kom daar verderop in deze nieuwsbrief op terug.

HELP UILEN EN ZWALUWEN ONDER UW DAK!

Landschap Erfgoed Utrecht zet zich in voor het verbeteren van het broed- en leefgebied voor kerkuilen, steenuilen, boerenzwaluwen en huiszwaluwen in Eemland. U kunt ons daarbij helpen.

UILEN

Kerkuilen komen vooral voor in halfopen terrein met bomenrijen, heggen en struiken. Ze zoeken hun prooi in bermen en akkerranden. Kerkuilen broeden het liefst in donkere hoekjes van schuren en zolders. Meestal in een nestkast.

Steenuilen houden van halfopen terrein met bomen en struiken.

Ze broeden in oude knotwilgen, fruitbomen of een donker hoekje van een schuur of zolder. Ze leven van kleine dieren, met name insecten.

Beide uilen houden van paaltjes als uitkijkpunt.

Wat kunt u doen voor deze uilen?

- bied een nestplaats
door bestaande broedplaatsen te behouden of een nestkast te plaatsen
- zorg voor voedsel
door de omgeving aantrekkelijk te maken voor muizen en insecten door bijvoorbeeld bloem- en kruidenrijke randen te creëren of het plaatsen van muizenruiters
- zorg voor veiligheid
door schuilplekken te creëren/behouden

ZWALUWEN

Zwaluwen maken hun nest van zand en klei, in schuren en onder dakoverstekken. Hebben ze eenmaal een plek gevonden, dan komen ze ieder jaar weer terug. Ze eten insecten, die vangen ze in de lucht.

Huiszwaluwen broeden onder overstekende daken. Hier plakken ze hun nesten tegen de muur. Beschut tegen zon en regen. Het liefst nestelen zij zich onder lichtgekleurde overstekken aan de noord- of oostkant van het dak.

Boerenzwaluwen broeden vaak in oudere schuren, onder daken met houten balken. Ruwe balken en een uitstekende spijker bieden houvast voor de nesten. Een goed alternatief zijn plankjes onder bruggen en duikers.

Tenslotte wil ik nog kwijt dat A & E een bloeiende vereniging is waar het bruist maar dat wel de energie vraagt van het bestuur. Een versterking vooral vanuit het gebied Soest en Eemnes in het bestuur vinden wij dringend gewenst. Dus als je zin hebt ons te helpen, kom op, het is een mooie uitdaging!

Warmelt Swart voorzitter A&E

Foto Mark Kuiper
mark.kuiper/www.naturepicture.info

Wat kunt u doen voor deze zwaluwen?

- bied een nestplaats
door bestaande broedplaatsen te behouden
door nestplankjes voor de boerenzwaluw aan te brengen
door geschikte aanhechtingsplaatsen te creëren voor nesten
of een kunstnest te plaatsen
- lever nestmateriaal
behoud onverharde delen met modder, klei of leem en houd dit nat

De meeste mensen denken dat het veel werk en gedoe is om deze dieren op het erf te hebben en houden. Het tegendeel is waar. Met een aantal heel eenvoudige maatregelen die nauwelijks inspanning en/of geld kosten kunt u uilen en zwaluwen helpen. Landschap Erfgoed Utrecht helpt u daar graag bij. In de koel- en melkruimte op het bedrijf mogen geen nesten van zwaluwen zitten in verband met de hygiëneregels. U kunt ons hierover eventueel bellen voor advies.

Voor meer informatie

Landschap Erfgoed Utrecht
Marja Zandberg en Marc van Leeuwen
030 2205534
m.zandberg@landschaperfgoedutrecht.nl
U kunt hier ook terecht voor het aanvragen van een nestkast en/of advies voor uw erf.

WERKBEZOEK DIENST REGELINGEN

De 'Dienst Regelingen' verzorgt de SAN betalingen voor de overheid. Rob Kole en Toon van 't Klooster hebben een delegatie van deze dienst rondgeleid om de praktijk van het agrarisch natuurbeheer te laten zien. Conclusie van de begeleiders: Het was zeer zinvol om de praktijkkennis van de delegatie bij te spijkeren.

De delegatie krijgt uitleg over vluchtheuvels voor pullen van Tureluurs en over de nesten - onder andere van Kluten - die nog goed te zien zijn op het nabijgelegen maïspaneel. Eemnes, 5 juni 2008.

Foto: R.A. Kole

Op 5 juni 2008 ontvingen wij een delegatie van medewerkers van Dienst Regelingen. De deelnemers kijken naar een strook grasland langs een sloot waar het gras nog is blijven staan. Dit is een meetvak dat is uitgezet in het kader van het PSAN-pakket Bonte Weiderand.

Foto: R.A. Kole

HET PROJECT ERFASPOELING

Het bestuurslid Kees Valkengoed, melkveehouder aan de Lodijk te Bunschoten, heeft het initiatief genomen om de problemen aan te pakken die er kunnen zijn met bedrijfseigen stoffen die afspoelen van de verharding naar het oppervlaktewater. Op een melkveebedrijf hebben we te maken met relatief grote verharde oppervlakten (de erfverharding) waaronder kavelpaden die nodig zijn om goed te kunnen werken. Voerresten en mest van bijvoorbeeld melkkoeien, die we graag in de wei zien, zijn bronnen van vervuiling van het oppervlaktewater doordat het regenwater deze stoffen meeneemt. Kees heeft het Waterschap benaderd en gevraagd mee te denken om te komen tot praktisch haalbare oplossingen. Het blijkt dat aanpak bij de bron het beste is. Dat wil zeggen een schoon erf. Er wordt gewerkt aan een projectplan met daarin een stuk voorlichting en praktische

tips om vervuiling te voorkomen. Daarnaast wordt voorgesteld een aantal veegmachines met opvangbak in het gebied weg te zetten, met een stuk cofinanciering. Wordt vervolgd.

Natuurmonumenten. Het doel is te komen tot goede rust en opgroei mogelijkheden voor alle weidevogels. Deze benadering past prima bij onze benadering van professioneel inpasbare en marktconforme vergoedingen. Dat moeten we niet overlaten aan deskundigen van provincie of universiteit. Nee dat moeten we met onze kennis zelf gaan invullen. Dat vraagt inzet maar dan komen we tot een situatie die beter kan passen bij het Eemland en de wensen van de betrokken beheerders. Er is werk aan de winkel.

Onze jaarvergadering stond in het teken van de veranderingen van het Natuurbeheer. De heer Bart Krol Gedeputeerde voor de provincie Utrecht met landbouw en natuur in zijn portefeuille was uitgenodigd om met ons van gedachten te wisselen over de toekomst van het gebied voor landbouw en natuur. In zijn inleiding heeft hij nadrukkelijk geschetst dat die samenhang landbouw en natuur voor het Eemland van groot belang is en dat de inzet van het nieuwe programma daar ook op gericht is. Het herkende de vragen waar de leden mee zaten en vroeg om actief mee te denken naar oplossingen. Vooral de predatie kwam sterk naar voren. Als A & E hebben we daar aangegeven, dat we professioneel met het beheer willen omgaan. Maar het moet inpasbaar zijn in de bedrijfsvoering van de veehouderij en tot marktconforme vergoedingen leiden. Ook dat werd door de gedeputeerde onderschreven. Hij daagde ons uit om dat snel op te schrijven; dat kan haast op de achterkant van een sigarendoos.

Kortom een positief gevoel maar wel met een uitdaging naar de vereniging toe. Als vervolg op deze avond zijn er twee zaken gebeurd. Jan Roodhart beheerder van Natuurmonumenten heeft het initiatief genomen tot het komen van een kenniskring Weidevogels. Zie het artikel daarover in deze nieuwsbrief. Het bestuur van A & E heeft de provincie gevraagd ons gebied als pilot gebied aan te wijzen. Het huidige Programma Beheer wordt vernieuwd en het nieuwe programma gaat in 2010 van start. Het uitgangspunt is het beheer op gebiedsniveau. Dit betekent dat het beheer afgestemd wordt tussen alle boeren in het gebied en

Daar wil ik mij als voorzitter voor inzetten maar dat kan niet zonder jullie inzet als leden van de vereniging. De opzet is, dit voorjaar als pilotgebied ervaring op te doen en te leren van de gekozen opzet en aanpassingen door te voeren die tot betere resultaten leiden voor de latere jaren.

Een onderdeel, dat ik niet onbesproken wil laten, is het volgende: In de huidige situatie kunnen alle aangeboden pakketten agrarisch natuurbeheer overal in het gebied worden afgesloten. In de nieuwe opzet zal veel meer gekeken worden naar het realiseren van een effectief beheer dat tot de gewenste resultaten voor weidevogels zal leiden. Dat betekent contracten afsluiten daar waar weidevogels aanwezig zijn en inspelen op de actuele situatie. Ik kan niet overzien hoe dit uitpakt maar ook dat is een argument om er zelf mee aan de slag te gaan. De kenniskring Weidevogels in oprichting zal daarin op gebiedsniveau een belangrijke rol spelen. Dat daarmee niet alle problemen zijn opgelost, maar ik ben mij bewust dat de gekozen opzet (maatwerk per gebied) zorgt voor een maximaal praktisch beheer.

Ik ben blij met de eerste oriënteerde bijeenkomst die er is geweest om de Weidevogelkring in het leven te roepen. Het gehele gebied, inclusief de gemeenten waarin in het gemeentehuis van Bunschoten aanwezig op 1 september. De aanwezigheid sterkt mij in de overtuiging dat ondanks het verschil in inzicht het behoud van een goede weidevogelstand bij iedereen voorop staat.

Warmelt Swart voorzitter A & E

In het Nationaal Landschap Arkemheen-Eemland wordt op diverse plaatsen aan weidevogelbescherming gedaan door vrijwilligers en agrariërs.

Er is speciale aandacht voor de bekende soorten: Kievit, grutto, tureluur, scholekster en de helaas bijna verdwenen kempfaan. Er zijn echter meer soorten weidevogels. Alle soorten hebben in hun broedgebied te maken met diverse factoren die de stand beïnvloeden.

Weidevogelbescherming helpt om te zorgen dat jongen van weidevogels vliegvlug worden.

Predatie en ganzenoverlast zijn een voortdurend punt van discussie. Inventariseren en zoeken van nesten leveren grote verschillen in aantallen op.

In een lezing over bovengenoemde en andere onderwerpen met betrekking tot weidevogels en weidevogelbescherming gaat Dick Jonkers, een van de onderzoekers in

het project Nederland Weidevogelrijk, hierop in. De lezing wordt gehouden op 29 oktober 2008.

WIE BEN IK?

Steven Nagel. Ik ben getrouwd met Elly en wij hebben drie zonen. Afgelopen najaar benaderde Toon van 't Klooster mij of ik het penningmeesterschap van de Natuurvereniging Ark & Eemland van hem wilde overnemen. Zoals een ieder wellicht wel weet had ik toen net mijn boerderij aan de Bisschopsweg verkocht, dus heb ik destijds dit aanbod geweigerd omdat ik toen nog geen ander huis had en niet wist wat er allemaal nog op mijn weg kwam nu ik boer-af zou zijn.

Dit voorjaar ging ik samen met mijn vrouw Elly collecte lopen voor het Anjerfonds in de 'buitenwijken' (ook wel het landelijk gebied genoemd) en we kwamen toen met Kees van Valkengoed in gesprek. Die was van mening dat ik de bestuursfunctie van penningmeester wel kon aannemen omdat ik er nu meer tijd voor had. Zodoende heb ik 'ja' gezegd.

Nog wat verdere achtergrondinformatie: ik ben ruim 40 jaar melkveehouder geweest. Daar mijn drie zonen gestudeerd hadden en geen zin hadden de boerderij over te nemen en bovendien het aanbod kwam om de boerderij te verkopen hebben we hier dankbaar gebruik van gemaakt. Daarnaast heb ik veel ervaring met betrekking tot het penningmeesterschap bij de diaconie van de Gereformeerde kerk Bunschoten, de Vereniging van Bedrijfsvoorlichting (VVB) en de Christelijke Oranjevereniging Bunschoten-Spakenburg. Tevens ben ik 13 jaar voorzitter geweest van de Reddingsbrigade Bunschoten Spakenburg. Daarnaast sta ik op de verkiezingslijst voor een functie in het algemeen bestuur van Waterschap Vallei en Eem.

Ik hoop mij voor deze vereniging te kunnen inzetten en ook het vertrouwen van de leden te krijgen.

RESULTATEN WEIDEVOGELS

	2004	2005	2006	2007	2008
Krakeend	0	1	4	2	1
Zomertaling	0	0	0	1	3
Slobeend	3	6	8	11	6
Tafeleend	0	0	1	0	0
Kuifeend	4	0	0	3	3
Scholekster	85	116	96	73	58
Kluut	5	8	9	17	16
Kleine Plevier	2	4	3	0	0
Bontbekplevier	0	0	8	14	12
Kievit	1314	1553	1474	1225	1110
Grutto	190	230	214	205	281
Tureluur	82	81	120	100	99
Veldleeuwerik	1	3	3	1	1
Graspieper	4	1	5	1	1
Totaal	1690	2003	1945	1653	1591

GPS EN WEIDVOGELS

Ook in het weidevogelbeheer is het mogelijk om gebruik te maken van moderne hulpmiddelen. Via GPS kunnen de gevonden nesten worden vastgelegd. Deze gegevens kunnen we voor verschillende doeleinden gebruiken. Op dit moment is het al mogelijk, door de inzet van een steunbaken de nauwkeurigheid te vergroten tot op 20 cm. De ontwikkelingen gaan razendsnel maar het geheel is nog niet rijp voor de praktijk. We zien wel dat in de precisielandbouw GPS niet meer is weg te denken. In de akkerbouw wordt er al veel gebruik van GPS gemaakt op praktijkschaal.

Directe voordelen van GPS

- Een mogelijkheid is het monteren van een GPS op de trekker die het perceel met de gevonden nesten moet maaien. De chauffeur kan op een monitor zien waar de nesten liggen en op deze manier de nesten sparen.
- De gegevens kunnen ook digitaal worden aangeleverd aan de vereniging waardoor het verwerken ervan tot een stippenkaart veel makkelijkere en sneller kan gebeuren. Een verlichting van de administratieve last.
- De controleur kan via de GPS snel zijn controle verrichten.

OPRICHTING KENNISKRING WEIDVOGELS EEMLAND

Op initiatief en verzoek van Jan Roodhard (beheerder Natuurmonumenten Eemland) is het bestuur gevraagd medewerking te verlenen aan het oprichten van een Kenniskring Weidevogels Eemland. Het bestuur wil hier graag aan meewerken. Alleen wanneer we op gebiedsniveau samenwerken en kennis uitwisselen dan kunnen we tot een optimaal weidevogelbeheer komen. Uit de projecten Mozaïek op Maat waarbij de boeren aan Het Zuidereind mee

- Mogelijk kan GPS ook ingezet worden voor de controle van slootkantplanten.
- Stokken in het veld met de daaraan verbonden negatieve effecten zijn niet meer nodig.
- Een veehouder kan de GPS ook voor andere doeleinden inzetten op zijn bedrijf.

Het ligt in de bedoeling GPS te integreren in management-systemen die gebruikt worden door melkveehouders. Afgelopen 5 juni is er een demonstratie geweest bij het stoomgemaal met medewerking van de familie van 't Klooster. Er was veel media-aandacht voor de demo zelfs TV Gelderland was aanwezig. De landelijke kenniskring Weidevogels pakt het verder op met het praktijkonderzoek van de universiteit Wageningen. Het is het vermelden waard dat het idee uit de werkgroep Natuur en Landschap is gekomen en dat het praktijkonderzoek dit voortvarend heeft opgepakt. Het zoeken van nesten blijft noodzaak en is de basis voor een succesvolle weidevogelstand. Er ligt nu een nader projectplan waarin gevraagd wordt of de vereniging mee wil doen om meer praktijkervaring op te doen. Een feit is wel dat de financiering van het project nog niet rond is. Het is ook niet de taak van de vereniging om hier veel geld in te stoppen gezien onze doelstellingen. We hopen dat het Nationaal Landschap Arkemheen-Eemland een duit in het zakje wil doen om de bescherming van de kernkwaliteit een moderniseringslag te laten maken. We houden u op de hoogte. Voor meer informatie of vragen over dit onderwerp kunt u een e-mail sturen naar Gert-Jan Elbers, e-mailadres: g.j.elbers@upcmail.nl

meeste contracten af en de provincie gaat in het kader van deregulerende de regeling uitvoeren. Pakketten zullen worden aangepast (men wil meer flexibiliteit) en men wil meer verantwoording leggen bij de beheerders. In een klein groepje is een inventarisatie gemaakt van de beheerders in het gebied en van de partijen die een belangrijke rol kunnen spelen, direct of indirect, zoals de Wildbeheereenheid (bestrijding van predatie) en de gemeenten als het gaat om bestemmingsplannen etc. Op 1 september jl. zijn de verschillende partijen bijeen geweest op uitnodiging van de initiatiefgroep op het gemeentehuis te Bunschoten. Ondanks de verschillende inzichten is men het er over eens dat het succes van weidevogelbeheer bestaat uit kennisuitwisseling

en het beheer op gebiedsniveau. Deze conclusie kwam ook naar voren toen Martin Lips een inleiding hield over zijn afstudeeropdracht voor de Hogeschool Larenstein in opdracht van de SVGV. Hij heeft onderzocht welke initiatieven er allemaal zijn op het gebied van Gruttobeheer in het Nationaal Landschap Arkemheen-Eemland en heeft daaraan conclusies en aanbevelingen verbonden.

Landschap Erfgoed Utrecht is gevraagd om op te treden als onafhankelijk voorzitter. De initiatiefgroep gaat verder met het uitwerken en we hopen op een gebiedsdekkende kenniskring waardoor we een werkbaar platform krijgen voor het beheer en richting de provincie als één gebied kunnen optreden.

Wezel in de Arkemheense Polder

foto Arjen Gerritsma, www.graphicsound.nl